

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

STRUCTURAL FEATURES OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES IN THE REGION

УДК 332.1

<https://doi.org/10.32843/infrastruct37-71>**Мельник М.І.**д.е.н., професор,
завідувач відділу просторового розвитку
Державна установа«Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього
Національної академії наук України»**Лещук І.В.**к.е.н., науковий співробітник відділу
просторового розвиткуДержавна установа
«Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього
Національної академії наук України»

У статті досліджено структурні особливості зовнішньоекономічної діяльності в регіоні (на прикладі Запорізької області, яка належить до експортоорієнтованих регіонів України та входить у п'ятірку лідерів за обсягами експорту товарів). Зокрема, проаналізовано частку експорту у випуску товарів і послуг регіонів України у 2013–2017 рр.; основні показники зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області; структуру зовнішньої торгівлі товарами та послугами Запорізької області у 2018 р. Досліджено сучасний стан та особливості прямого іноземного інвестування в Запорізьку область (зокрема, динаміку обсягу прямих іноземних інвестицій, географічну та галузеву структуру прямих іноземних інвестицій). Встановлено перспективні галузі регіону для залучення прямих іноземних інвестицій (гірничо-металургійний комплекс, енергетика, транспортне машинобудування, двигунобудування, наука й освіта, інформаційно-комунікаційні технології, вирощування сільськогосподарської продукції, переробка сільськогосподарської продукції та виробництво продуктів харчування, індустрія гостинності, туризм, муніципальне господарство (ЖКГ, переробка ТПВ та медицина).

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, прями іноземні інвестиції, експорт товарів та послуг, товарна структура експорту, просторовий розвиток, регіональна економіка

В статье исследованы структурные особенности внешнеэкономической деятель-

ности в регионе (на примере Запорозькой области, которая относится к экспортоориентированным регионам Украины и входит в пятерку лидеров по объемам экспорта товаров). В частности, проанализированы доля экспорта в выпуске товаров и услуг регионов Украины в 2013–2017 гг.; основные показатели внешнеэкономической деятельности Запорозькой области; структура внешней торговли товарами и услугами Запорозькой области в 2018 г. Исследовано современное состояние и особенности прямого иностранного инвестирования в Запорозькую область (в частности, динамику объема прямых иностранных инвестиций, географическую и отраслевую структуру прямых иностранных инвестиций). Установлены перспективные отрасли региона для привлечения прямых иностранных инвестиций (горно-металлургический комплекс, энергетика, транспортное машиностроение, наука и образование, информационно-коммуникационные технологии, выращивание сельскохозяйственной продукции, переработка сельскохозяйственной продукции и производство продуктов питания, индустрия гостеприимства, туризм, муниципальное хозяйство (ЖКХ, переработка ТБО и медицина).

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, прямые иностранные инвестиции, экспорт товаров и услуг, товарная структура экспорта, пространственное развитие, региональная экономика.

The article explores the structural features of foreign economic activity in the region (on the example of Zaporizhzhya region, which belongs to the export-oriented regions of Ukraine and is among the top five in terms of export of goods). In particular, the share of exports in the production of goods and services of Ukrainian regions in 2013–2017 has been analyzed; main indicators of foreign economic activity of Zaporizhzhya region; structure of foreign trade in goods and services of Zaporizhzhya region in 2018. The current state and features of foreign direct investment in Zaporizhzhya region (in particular, dynamics of FDI volume, geographical and sectoral structure of foreign direct investment) have been investigated. Promising industries of the region for attracting foreign direct investment are mining and metallurgical complex, energy, transport engineering, engine, science and education, information and communication technologies, agricultural production, processing of agricultural products and food production, tourism, industry municipal services, solid waste processing) and medicine. Based on a critical analysis of structural features of foreign economic activity in Zaporizhzhya region, its main strengths (developed inter-regional and international socio-economic ties; significant industrial and scientific and technical potential; availability of natural resources; own energy resources) and weak (spatial imbalance of business development) and institutional support infrastructure for business) parties; named opportunities (balancing the structure of exports of goods and services; inclusive business development; resource and information support; development of a network of non-governmental business support institutions); and threats (exacerbation of the military conflict in eastern Ukraine; shadowing the economy, etc.). The results of the study may form the basis for the development of the Regional Development Strategy for the period up to 2027, in particular, regarding the formation of the SWOT analysis of the socio-economic situation of Zaporizhzhya region; exploring the benefits, challenges and risks of the region; prioritizing smart specialization in the region.

Key words: foreign economic activity, foreign direct investment, export of goods and services, commodity structure of exports, spatial development, regional economy.

Постановка проблеми. Стабільний розвиток зовнішньоекономічної діяльності є запорукою становлення конкурентоспроможної економіки регіону та держави загалом, що є основою успішного суспільства та вимагає сприятливого ділового клімату.

Воєнні дії, які відбуваються в Україні впродовж останніх років, поставили перед державою низку нових викликів і завдань, пов'язаних зі збереженням взаємовідносин з її головними стратегічними

партнерами і водночас просуванням і зміцненням її позицій на міжнародній арені [1]. Тому подальшого розвитку потребують дослідження структурних особливостей зовнішньоекономічної діяльності регіонів в умовах зростаючої глобалізації економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різним аспектам зовнішньоекономічної діяльності та нарощування експортного потенціалу присвячено праці низки вітчизняних учених. Так, здебільшого

теоретичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності висвітлюються у дослідженнях О. Гребельник [2], М. Дідківського [3]. У своїх працях колектив авторів Ю. Козак, Н. Притула та ін. [4] висвітлюють місце та роль регіону в системі зовнішньоекономічної діяльності, а також економіко-правове та функціональне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Як чинник активізації просторового розвитку економіки України розглядає зовнішньоекономічну діяльність регіону М. Козік [5]. А державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності територіально-виробничих систем досліджують В. Крупін та С. Іщук [6].

Постановка завдання. Метою статті є оцінка структурних особливостей стану зовнішньоекономічної діяльності регіонів України в сучасних умовах, виявлення тенденцій розвитку їхніх зовнішньоекономічних зв'язків (на прикладі Запорізької області).

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2018 р. частка експорту у структурі ВВП України становила 45,2%, а в I півріччі 2019 р. – 47,5%. Тому від того, як саме складається картина зовнішньоекономічної діяльності регіонів країни, залежить стан економіки держави загалом.

Запорізька область належить до експортоорієнтованих регіонів України та входить у п'ятірку лідерів за обсягами експорту товарів. Загалом вартісна частина експорту становить 7,1% загальноукраїнського обсягу, і за цим показником область посідає 4 місце серед регіонів України.

У 2018 р. експорт товарів становив 3377,7 млн. дол. США, імпорт – 1764,7 млн. дол. США. Порівняно з 2017 р. експорт збільшився на 13,3% (на 396,8 млн. дол. США), імпорт – на 32,9% (на 436,6 млн. дол. США).

Частка експорту у випуску товарів і послуг Запорізької області у 2017 р. становила 27,6% (+ 3,5 в.п., порівняно із відповідним показником 2013 р.), що перевищило відповідний середній показник по Україні на 4,7 в. п. (табл. 1).

Порівняно з 2017 р. у 2018 р. експорт товарів та послуг збільшився на 13,1%. В області зберіга-

ється позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Зокрема, у 2018 р. відповідний показник становив 1613,0 млн. дол. США, а у 2017 р. – 1652,7 млн. дол. США (табл. 2).

Упродовж 2013–2017 рр. область наростила свій експортний потенціал з 64,2% до 78,4% у ВДВ (при цьому відповідні показники по Україні – 37,9% та 45,7%), що позитивно вплинуло на зростання конкурентоспроможності виготовленої продукції на міжнародному ринку і, відповідно, збільшення валютної виручки. Водночас зросла й частка експорту послуг у ВДВ – з 4% у 2013 р. до 4,5% – у 2017 р.

Найвища питома вага у структурі експорту в 2017 р. належала переробній промисловості (52,4%), оптовій та роздрібній торгівлі (27%) та добувній промисловості (8,3%).

У 2018 році в області було експортовано товарів на загальну суму 3377,7 млн. дол. США (відповідно до показника 2017 р. експорт збільшився на 13,3%), а послуг – 179,3 млн. дол. США (відповідно до показника 2017 р. збільшився на 4,4%).

Основу товарної структури експорту області становили (рис. 1):

- недорогоцінні метали та вироби з них – 61,8% (56,4% у 2017 р.);
- машини, обладнання та механізми – 15,2% (18,5% у 2017 р.);
- продукти рослинного походження – 6,5% (7,4% у 2017 р.).

При цьому порівняно з 2017 роком збільшився експорт: недорогоцінних металів та виробів з них на 24,0% (або на 403,4 млн. дол. США); продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості на 30,4% (або на 25,9 млн. дол. США).

Основу структури експорту послуг області у 2018 році становили (див. рис. 1):

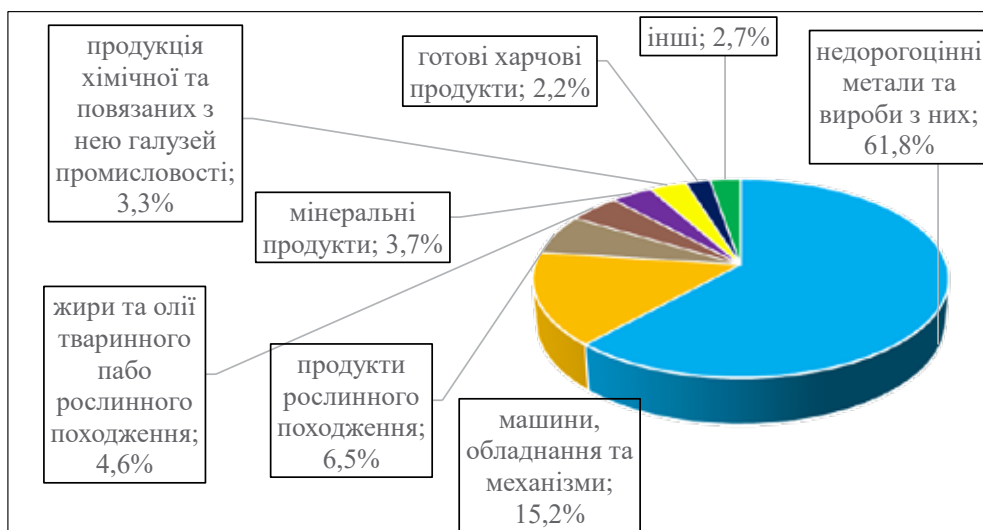
- послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій – 47,5%;
- транспортні послуги – 6,4%;
- ділові послуги – 22,1%;
- послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 12,0%.

Таблиця 1

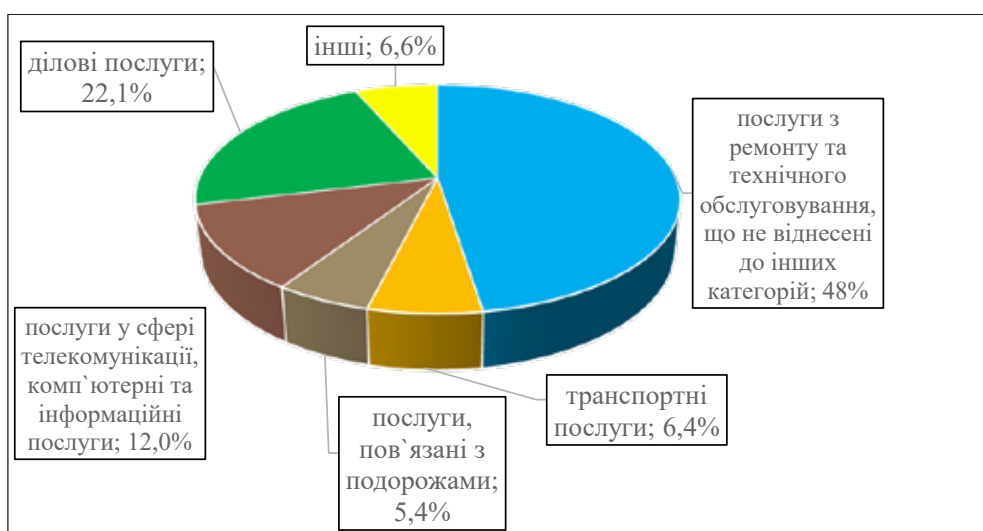
Частка експорту у випуску товарів і послуг регіонів України у 2013–2017 рр., %

Регіон	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	19,58	23,19	24,96	23,35	22,84
Запорізька	24,08	29,94	31,96	25,76	27,58
Дніпропетровська	24,45	27,20	30,64	28,33	27,28
Донецька	27,48	37,41	33,46	30,56	30,85
Львівська	10,88	14,34	18,20	18,69	19,05
Київська	13,38	15,46	18,52	17,59	15,78
Одеська	16,16	22,17	28,11	23,69	22,39
Харківська	10,64	12,53	13,15	10,21	10,42
Херсонська	7,79	9,88	8,63	8,76	8,80

Джерело: складено авторами за даними [7]

(а)

(б)

Рис. 1. Структура зовнішньої торгівлі товарами (а) та послугами (б) Запорізької області у 2018 р., %

Джерело: складено авторами за даними [8]

Таблиця 2

Основні показники зовнішньоекономічної діяльності Запорізької області у 2013 р., 2015 р. та 2017 р.

Показники	2013	2015	2017
Сальдо у зовнішній торгівлі товарами та послугами, тис. дол. США	2041389,6	1921952,6	1772242,2
Експорт товарів та послуг, тис. дол. США, у тому числі:	3907216,6	3074092,2	3152626,4
експорт товарів	3678506,8	2931027,4	2980860,6
частка експорту товарів у загальному обсязі експорту, %	94,1	95,3	94,6
частка експорту товарів у ВДВ, %	64,2	90,8	78,4
частка експорту товарів у ВДВ, % (Україна)	37,9	49,3	45,7
експорт послуг	228709,8	143064,8	171765,8
частка експорту послуг у загальному обсязі експорту, %	5,9	4,7	5,4
частка експорту послуг у ВДВ, %	4,0	4,4	4,5
частка експорту послуг у ВДВ, % (Україна)	8,5	12,6	11,0

Джерело: складено авторами за даними [7]

Позитивним щодо попереднього року є ріст послуг із будівництва (55,5%), а також послуг, пов'язаних із використанням інтелектуальної власності (270,2%).

Область стабільно розширює коло країн – кількість торговельних партнерів у 2018 році становила 162 країни (у 2017 році – 152 країни).

Основними партнерами Запорізької області щодо експорту є країни ЄС, на ринки яких у 2018 р. було експортовано 26,9% загального обсягу експорту товарів (на загальну суму 907,5 млн. дол. США), що на 4,8% більше порівняно з 2017 р. (865,9 млн. дол. США). За обсягами торгівлі переважає Італія – 4,1% (у 2017р. – 5,2%), Польща – 3,5% (у 2017р. – 5,0%), Німеччина – 3,0% (у 2017р. – 2,5%) Греція – 2,9% (у 2017р. – 1,4%).

Триває диверсифікація експорту продукції в напрямі освоєння азійсько-африканського ринкового простору, частка якого у 2018 році становила 41,2% або 1374,0 млн. дол. США (частка ринку Азії у 2018 році становила 32,1% (1065,1 млн. дол. США), Африки 9,1% (308,9 млн. дол. США). За обсягами експорту товарів на цьому ринку переважає Туреччина – 12,8% (у 2017р. – 11,9%), Китай – 6,1% (у 2017р. – 4,7%), Індія – 3,6% (у 2017р. – 2,9%), ОАЕ – 3,2% (у 2017р. – 2,0%), Єгипет – 3,2% (у 2017р. – 2,9%).

В області діють 15 міжрегіональних угод про співробітництво з регіонами іноземних країн: Королівство Марокко, Республіка Білорусь, Республіка Болгарія, Грузія, Республіка Ірак, Казахстан, Китайська Народна Республіка, Словацька Республіка, Узбекистан). Щороку розробляється банк комерційних пропозицій запорізьких виробників та реєстр виставкових заходів із метою інформування зацікавлених іноземних бізнес-структур та пошуку партнерів для місцевих ділових кіл.

З метою розширення ринків збуту продукції підприємств регіону, збільшення кола іноземних партнерів, налагодження нових ділових контактів для збільшення обсягів експорту проводяться бізнес-місії, виставкові заходи, презентації економічного та інвестиційного потенціалу серед потенційних партнерів за кордоном та під час зустрічей керівництва області з офіційними та бізнес-делегатіями іноземних країн.

Прямі іноземні інвестиції в Запорізьку область. Упродовж 2015–2017 рр. спостерігалось збільшення надходжень акціонерного капіталу нерезидентів в економіку області. У 2017 р. надійшло близько 44,7 млн. дол. США, що у 2 рази перевищило відповідний показник 2016 р. та на 106% показник 2015 р.

Станом на 01.01.2019 р. загальний обсяг інвестицій, вкладених в економіку області становив 901,0 млн. дол. США (рис. 2), що становить 2,7% від загального обсягу інвестованих в економіку України коштів.

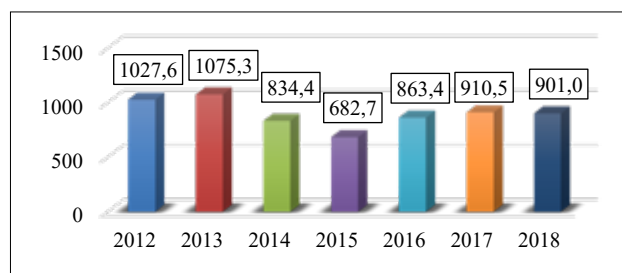

Рис. 2. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій у Запорізькій області в 2012–2018 рр., млн. дол. США (накопичувальним підсумком)

Джерело: складено авторами за даними [8]

За вказаним вище показником Запорізька область посідає 8 місце в країні, поступаючись лише таким потужним областям, як Київська, Дніпропетровська, Донецька, Львівська, Полтавська та Одеська.

На кінець 2018 р. у розрахунку на одного мешканця обсяг прямих іноземних інвестицій в області становив 526,3 дол. США (6 місце по Україні). Основними причинами стабільного надходження акціонерного капіталу нерезидентів в економіку Запорізької області стали стабілізація (регулювання) політичної та економічної ситуації в країні та області, прискорення реформ в різних галузях економіки та влади, проведення децентралізації.

Інвестиції в область у 2018 р. надійшли із 51 країни світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає майже 96% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, належать Кіпр (404,1 млн. дол. США), Нідерланди (47,3 млн. дол. США), Естонія (32,4 млн. дол. США), Швеція, Республіка Корея, Словаччина, Швейцарія, Бермудські Острови, Панама та Беліз (рис. 3).

З початку інвестування з країн ЄС в область надійшло 695,7 млн. дол. США інвестицій (77,2% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 205,2 млн. дол. США (22,7%).

Найвищий обсяг прямих іноземних інвестицій у 2018 р. було вкладено в суб'єкти господарювання міст Запоріжжя (94,9% від загального обсягу) та Бердянська, а також Вільнянського та Запорізького районів.

Привабливими для іноземних інвесторів були підприємства промисловості, оптової та роздрібно-торгівлі, а також наукова, технічна, фінансова та страхова діяльність (рис. 4).

Підприємствами промисловості освоєно 630,1 млн. дол. США інвестицій (69,9% загального обсягу), з них (у розрізі видів економічної діяльності):

- машинобудування (крім ремонту і монтажу машин і устаткування) – 201,3 млн. дол. США;
- виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 189,9 млн. дол. США;

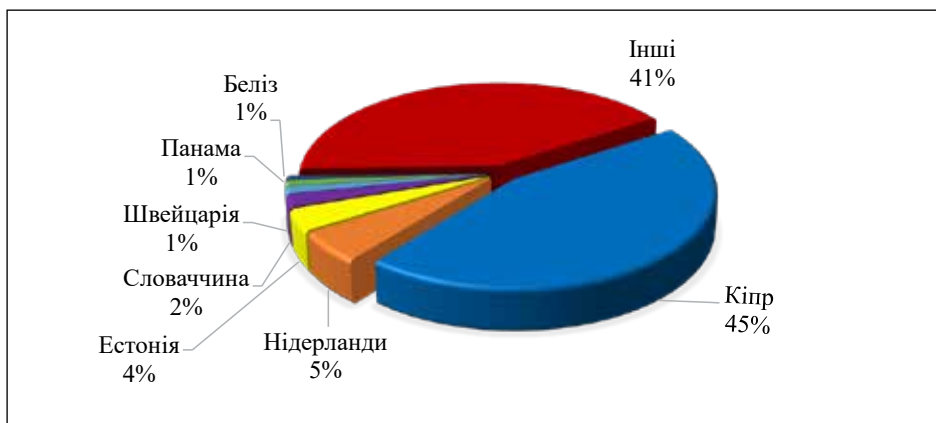

Рис. 3. Географічна структура прямих іноземних інвестицій в економіку Запорізької області станом на кінець 2018 р., %

Джерело: складено авторами за даними [8]

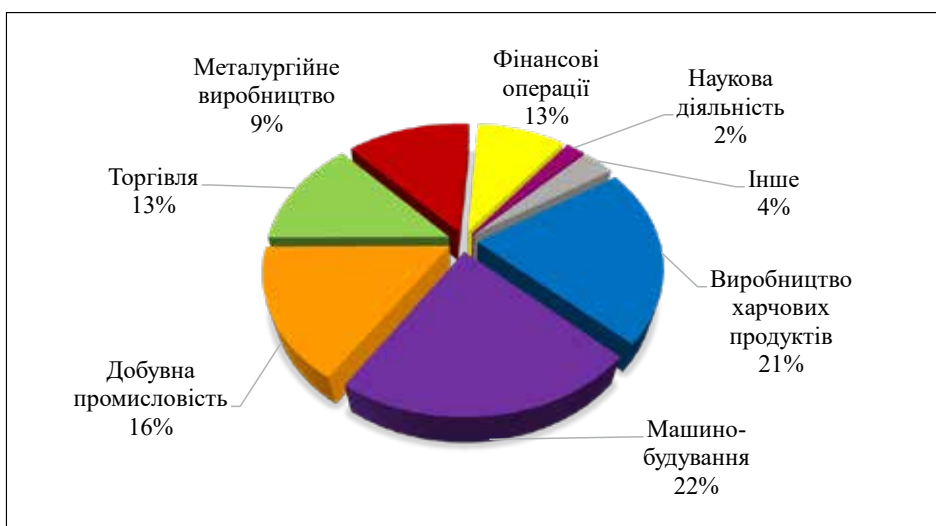

Рис. 4. Галузева структура прямих іноземних інвестицій в економіку Запорізької області у 2018 р., %

Джерело: складено авторами за даними [8]

– металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів (крім виробництва машин і устаткування) – 83,7 млн. дол. США.

У підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів надійшло 118,5 млн. дол. США іноземних інвестицій; в організації, що здійснюють операції з нерухомим майном – 109,9 млн. дол. США; професійну, наукову та технічну діяльність – 15,4 млн. дол. США; фінансову та страхову діяльність – 7,4 млн. дол. США.

На імідж регіону загалом та на його інвестиційну привабливість позитивно впливає успішний досвід реалізації низки масштабних інвестиційних проектів всесвітньо відомими підприємствами з іноземним капіталом.

У 2018 році в регіоні діяло 347 підприємств-реципієнтів прямих іноземних інвестицій, більшість з яких зареєстрована у м. Запоріжжя.

За підтримки Запорізької облдержадміністрації на території області у 2018 р. продовжено реалізацію масштабних інвестиційних проектів із будівництва парків вітрових (інвестори – ТОВ «Вінд Пауер» ДТЕК, Euro Cape New Energy) та сонячних електростанцій (інвестор – ТОВ «Токмак Солар Енерджи»), а також перевантажувальних терміналів (інвестор – ТОВ СП «НІБУЛОН»). Саме ці проекти акумулювали ліву частку прямих іноземних інвестицій області [9].

Іншими потужними підприємствами області з іноземним капіталом є ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» (країни-інвестори Кіпр, Велика Британія), ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» (Словаччина), КП «Міжнародний аеропорт «Запоріжжя» (Австрія), ЗАТ «ІВЕКО-Мотор Січ» (Італія), АТ «ДТЕК Дніпроенерго» (Нідерланди, Кіпр), ПАТ «Український графіт» (Естонія), ПрАТ «Карслберг

Україна» (Швеція), ПрАТ «Запоріжжкран» (Фінляндія), ТОВ «Запорізький титаномагнієвий комбінат» (Кіпр), ТОВ «Єврофрут Компані» (Китай), ПрАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (Республіка Корея) [8].

Перспективними галузями регіону для залучення прямих іноземних інвестицій сьогодні є гірничо-металургійний комплекс, енергетика, транспортне машинобудування, двигунобудування, наука і освіта, інформаційно-комунікаційні технології, вирощування сільськогосподарської продукції, переробка сільськогосподарської продукції та виробництво продуктів харчування, індустрія гостинності, туризм, муніципальне господарство (ЖКГ, переробка ТПВ) та медицина.

Загалом, основною метою залучення інвестицій в економіку Запорізької області є поліпшення інвестиційного клімату області, підвищення ефективності інвестиційної діяльності, створення умов для зростання надходжень прямих іноземних інвестицій, передусім у галузі високотехнологічного виробництва, а також для забезпечення модернізації регіональної економіки, інфраструктури та соціальної сфери на основі ефективного використання наявного потенціалу та конкурентних переваг Запорізької області.

Різноманітність джерел і форм залучення інвестицій вимагає від організаторів інвестиційної діяльності відповідних різнопланових теоретичних знань і практичних навичок. Такі високопрофесійні знання і навички не можуть бути отримані і розвинуті без відповідних інституцій, які займаються конкретними формами залучення інвестицій на постійні основі. Крім того, для ведення інвестиційної діяльності необхідно бути не лише поінформованими про наявні ресурси, а й сформувані відносини довіри між інвесторами та отримувачами інвестицій.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений критичний аналіз структурних особливостей зовнішньоекономічної діяльності у Запорізькій області дав змогу виявити такі її основні:

– **сильні сторони:** розвинені міжрегіональні та міжнародні соціально-економічні зв'язки; легкість та простота процедур із започаткування бізнесу в регіоні (за вказаним показником у рейтингу ведення бізнесу область отримала 80 балів із 100 можливих); значний промисловий та науково-технічний потенціал; наявність природних ресурсів; власних енергоресурсів; вищий рівень прибутковості підприємств регіону, ніж у середньому по Україні; експортоорієнтованість економіки регіону, що свідчить про конкурентоздатність місцевої продукції на міжнародних ринках; наявність інституційної інфраструктури підтримки бізнесу; співпраця з проектами міжнародної технічної допомоги;

– **слабкі сторони:** територіальних (просторовий) дисбаланс розвитку бізнесу (левова частка

суб'єктів господарювання регіону сконцентрована в обласному центрі – м. Запоріжжя); територіальний (просторовий) дисбаланс розвитку інституційної інфраструктури підтримки бізнесу – найвища частка зазначених об'єктів розміщена в обласному центрі – м. Запоріжжя;

а також вказати на:

– **можливості:** розвиток міжнародних зв'язків і співробітництва в контексті інтеграції до світового і європейського середовища; організація системної взаємодії учасників екосистеми залучення інвестицій; проведення процесів дерегуляції, децентралізації, реформа територіальної організації влади в Україні; поглиблення інтеграції з ЄС; збалансування структури експорту товарів та послуг у розрізі країн-торгових партнерів регіону; диференціація структури експорту послуг шляхом збільшення у ній кількості видів послуг; інклюзивний розвиток бізнесу, ресурсне та інформаційне забезпечення; забезпечення зручних та якісних умов надання адміністративних послуг; організаційне забезпечення залучення для роботи в області міжнародних консалтингових компаній, які займаються залученням інвестицій; розвиток мережі недержавних інституцій підтримки бізнесу;

– **загрози:** загострення воєнного конфлікту на сході України, розширення його території; низькі позиції України в рейтингу ведення бізнесу (Doing Business–2019) – 71 місце з-поміж 190 країн світу; відсутність комплексної імплементації усталених і прийнятних у міжнародній практиці стандартів у сфері інвестування (організаційних, інституційних, маркетингових тощо); відсутність професійної інституції у сфері пошуку, залучення та супроводу іноземних інвесторів і, як наслідок, низька промоція області (її інвестиційного потенціалу) за кордоном; погіршення макроекономічної та демографічної ситуації, подальша тінізація економіки; збільшення відтоку трудових кадрів (включно з робочими спеціальностями) за кордон.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Карп'як М., Попадинець Н. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України в умовах російської агресії: структурні особливості. Регіональна економіка. 2016. № 1. С. 51–58.
2. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 432 с.
3. Дідківський М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 462 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: монографія / Ю.Г. Козак, Н.В. Притула, О.А. Єрмакова та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 240 с.
5. Козік М.О. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України як чинник активізації просторового розвитку економіки країни. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2014.

№ 1. С. 138–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2014_1_23 (дата звернення: 18.11.2019).

6. Крупін В.Є. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності територіально-виробничих систем : монографія / В. Є. Крупін ; наук. ред. С. О. Іщук. Львів, 2009. 218 с.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.09.2019).

8. Опис стратегічного аналізу Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності до проекту Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/article/777/upravlinnya-zovnishnih-znosin-ta-zed.html> (дата звернення: 10.09.2019).

9. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/> (дата звернення: 11.09.2019).

REFERENCES:

1. Karpyak M., Popadynecz N. (2016) Zovnishnoekonomichna diyalnist regioniv Ukrainy v umovakh rosijs'koyi agresiyi: strukturni osoblyvosti [Foreign Economic Activity of Ukrainian Regions in the Conditions of Russian Aggression: Structural Features]. *Regional economy*. no. 1. pp. 51–58.

2. Grebelnik O. P. (2008) *Osnovy zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti* [Fundamentals of foreign economic activity]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)

3. Didkivsky M. (2006) *Zovnishnoekonomichna diyalnist pidpryemstva* [Foreign economic activity of the enterprise]. Kiev: Znannya. (in Ukrainian)

4. Yu. Kozak, N. Pritula, O. Ermakova and others (2016) *Zovnishnoekonomichna diyalnistj: pid-*

pryjemstvo-region [Foreign economic activity: enterprise-region] / Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)

5. Kozik M. (2014) *Zovnishnoekonomichna diyalnistj regioniv Ukrainy jak chynnyk aktyvizacii prostorovogho rozvytku ekonomiky krajiny* [Foreign Economic Activity of the Regions of Ukraine as a Factor of Activation of Spatial Development of the National Economy]. *Bulletin of Chernihiv State Technological University*. no. 1. pp. 138–143. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2014_1_23 (accessed 18 November 2019).

6. Krupin V. (2009) *Derzhavne rehuljuvannja zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti terytorialnovyrobnychkh system* [State regulation of foreign economic activity of territorial production systems]. Lviv. (in Ukrainian)

7. Ofitsynyy sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Committee of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 10 September 2019).

8. *Opyz stratehichnoho analizu Upravlinnya zovnishnikh znosyn ta zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti do proektu Stratehiyi rehional'noho rozvytku Zaporiz'koyi oblasti na period do 2027 roku* [Description of the strategic analysis of the Department of External Relations and Foreign Economic Activity to the draft Strategy of Regional Development of Zaporizhzhia Oblast for the period until 2027] – *Upravlinnya zovnishnikh znosyn ta zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti Zaporiz'koyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi* [Department of External Relations and Foreign Economic Activity of Zaporizhzhia Oblast State Administration] / Available at: <https://www.zoda.gov.ua/article/777/upravlinnya-zovnishnih-znosin-ta-zed.html> (accessed 10 September 2019).

9. Ofitsynyy sayt Zaporiz'koyi oblasnoyi derzhavnoyi administraciyi [Official site of Zaporizhzhia regional state administration]. Available at: <https://www.zoda.gov.ua/> (accessed 11 September 2019).

Melnyk Mariana

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Spatial Development
State Institution "Institute for Regional Research
named after M.I. Dolishniy of the
National Academy of Sciences of Ukraine"

Leshchukh Iryna

Candidate of Economic Sciences,
Researcher at Department of Spatial Development
State Institution "Institute for Regional Research
named after M.I. Dolishniy of the
National Academy of Sciences of Ukraine"

STRUCTURAL FEATURES OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES IN THE REGION

Relevance of research. The steady development of foreign economic activity is the key to the development of a competitive economy of the region and the state as a whole, which is the basis of a successful society and requires a favorable business climate.

The hostilities that have been taking place in Ukraine over the past few years have raised a number of new challenges and challenges for the country to maintain its relationship with its main strategic partners while promoting and strengthening its position in the international arena. Therefore, further development requires the study of the structural features of foreign economic activity of regions in the context of increasing globalization of economic processes.

The purpose of the article. To assess the structural features of the state of foreign economic activity of the regions of Ukraine in modern conditions, to identify trends in the development of their foreign economic relations (on the example of Zaporizhzhya region).

Methodology. In the course of the research, the share of exports in the output of goods and services of the regions of Ukraine in 2013–2017 was analyzed; main indicators of foreign economic activity of Zaporizhzhia region; structure of foreign trade in goods and services of Zaporizhzhia region in 2018.

The current state and features of foreign direct investment in Zaporizhzhia region (in particular, dynamics of foreign direct investment volume, geographical and sectoral structure of foreign direct investment) have been investigated. The major investor countries are identified, accounting for almost 96% of the total foreign direct investment in the region.

Results. Established promising industries of the region to attract foreign direct investment (mining and metallurgical complex, energy, transport engineering, engine, science and education, information and communication technologies, agricultural production, processing of agricultural products and food production, tourism, industry, industry (housing and communal services, solid waste processing) and medicine).

Based on a critical analysis of structural features of foreign economic activity in Zaporizhzhya region, its main strengths (developed inter-regional and international socio-economic ties; significant industrial and scientific and technical potential; availability of natural resources; own energy resources) and weak (spatial imbalance of business development) and institutional support infrastructure for business) parties; named opportunities (balancing the structure of exports of goods and services; inclusive business development; resource and information support; development of a network of non-governmental business support institutions); and threats (exacerbation of the military conflict in eastern Ukraine; shadowing the economy, etc.).

Practical implications. The results of the study may form the basis for the development of the Regional Development Strategy for the period up to 2027, in particular, regarding the formation of the SWOT analysis of the socio-economic situation of Zaporizhzhia region; exploring the benefits, challenges and risks of the region; prioritizing smart specialization in the region.